

URTX

D

**OCUMENTS SOBRE TRES
RETAULES URGELLENCES (1700-1794)**

Josep M. Llobet i Portella

DOCUMENTS SOBRE TRES RETAULES URGELLENCES (1700-1794)

**Josep M.
Llobet i Portella**

Professor del Centre
Associat de la UNED
de Cervera

Abstract

La finalidad de este trabajo es ofrecer seis textos documentales, comprendidos entre los años 1700 y 1794, que nos permiten conocer los autores y algunas características de tres retablos que fueron fabricados para las iglesias de las poblaciones de Bellpuig, el Poal y Utxafava, situadas todas ellas en el llano de Urgell.

The purpose of this work is to offer six documentary texts, dated between the years 1700 and 1794, that allow us to know the authors and some characteristics of three altarpieces that were made for the churches of the towns of Bellpuig, el Poal and Utxafava, located all they in the plain of Urgell.

Paraules clau

Retables, segle XVIII, Urgell, Catalunya.

Si bé ja havíem publicat diversos treballs que contenen informació sobre retaules construïts per a les esglésies de les poblacions de la plana d'Urgell,¹ la localització de nova documentació ens permet ara oferir més dades sobre aquest tipus d'obres escultòriques, referides, aquesta vegada, a Bellpuig, el Poal i Utxafava.

Són sis nous textos documentals, compresos entre l'any 1700 i el 1794, els quals adjuntem transcrits, que ens permeten conèixer tant els autors com algunes de les característiques de tres retaules que durant el període de temps susdit foren fabricats per tal de ser col·locats a les esglésies de les poblacions que hem esmentat. Tots aquests documents es guarden al fons Notarial de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC).

Bellpuig

El primer dels retaules estudiats va ser contractat el dia u del mes de maig de 1700. Fou encarregat per Josep Tàpies i de Solà, un

prevere que era beneficiat a l'església parroquial de Bellpuig, i Baltasar Novell, pagès de la mateixa població, a Bernat Pujol i Josep Artigues,² dos escultors que en aquell temps habitaven a Tàrrega. L'obra seria col·locada a la nova capella del Sant Crist, recentment construïda en aquella església,³ es faria d'acord amb una traça ja dibuixada i al final seria visurada per dos experts, un dels quals seria elegit pels escultors i l'altre pels promotors. Aquest retaule, que calia que es trobés muntat a la capella el dia 6 de desembre d'aquell any 1700, fou valorat en 70 dobles, les quals equivalien a 385 lliures, pagadores en tres terminis (*Document número 1*).

Aquell mateix dia u de maig foren lliurades als escultors 20 dobles, que eren una part de la primera paga de l'import del retaule (*Document número 2*), el dia 27 del mateix mes un dels escultors rebia 55 lliures (*Document número 3*) i el dia 22 de desembre següent, amb una nova paga, al mateix escultor li foren donades 12 dobles més (*Document número*

4). Les condicions estipulades al contracte degueren ser complides per les dues parts –potser amb un cert retard–. Almenys, així ho deixa entendre la cancel·lació de les obligacions de tots ells anotada el dia 17 de juliol de 1701 al marge del primer document.

El Poal

El segon dels retaules identificats fou encarregat, el dia 28 de setembre de 1759, a Bernat Vilar i Francesc Vilar,⁴ dos escultors de Guissona que eren pare i fill, per Francesc Macià, batlle del Poal, i Anton Peres, un dels regidors d'aquesta població, en nom de tots els habitants del lloc. Es faria d'acord amb una traça que els escultors ja havien examinat i segons les condicions indicades en una taba. Aquest retaule, que el dia 21 de març de 1763 ja hauria d'estar col·locat, es posaria a l'altar major de l'església parroquial de la població. Es trobaria, doncs, sota l'advocació de sant Joan Baptista. Algunes de les seves característiques serien les següents: es faria amb fusta d'àlber i salze, tindria trenta-vuit pams d'alçària –sense comptar l'àngel custodi que aniria dret sobre la part superior, el qual amidaria quatre pams i mig més– i vint-i-tres pams d'amplària a la part baixa de l'obra, el cambril seia sostingut per quatre pilastres i tindria cinc pams de fons, les imatges del primer cos amidarien set pams d'alçària, incloent-hi la peanya, i, a més de la imatge principal de sant Joan Baptista, hi hauria la de sant Benet. Part de l'ornamentació serien figures d'àngels i penjolls de fruites. Els escultors també estarien obligats a fer un santcrist, les sacres i un faristol. L'obra es faria a Guissona i, una vegada acabada, les autoritats del Poal la farien trans-

portar a l'església de la seva població. El preu del retaule fou fixat en 800 lliures, les quals serien satisfetes en sis pagues, repartides al llarg dels quatre anys que duraria la construcció de l'obra (*Document número 5*). La cancel·lació de les obligacions de les dues parts es féu el dia 30 de març de 1764, segons indica una nota posada al marge del document.

Utxafava

El tercer i últim retaule comentat ens és conegut pel contracte atorgat el 29 de gener de 1794 per l'escultor Fèlix de Sayas,⁵ que en aquell temps tenia el domicili a Lleida, d'una part, i els representants de la unió de preveres de l'església parroquial de Bellpuig⁶ i el procurador del senyor de les baronies de Bellpuig i Linyola,⁷ de l'altra, atès que l'obra havia de ser satisfeta a parts iguals per la unió i el senyor esmentats. També en aquest cas, el model del retaule era una traça prèviament feta, la qual, valorada en 20 lliures, posteriorment havia de ser tornada. Segons la taba inclosa al contracte, la fusta del retaule havia de ser de pi, seca i de bona qualitat, les columnes serien massisses, les unions de les peces es farien mitjançant "cues d'oreneta" i hom hi faria un escut que mostrés les armes heràldiques del llinatge del senyor. L'obra es trobaria enllestida el mes de setembre d'aquell any 1794 i el seu preu seria de 575 lliures, pagadores en tres quantitats iguals, la primera després de firmar el contracte, la segona quan s'hagués fet la meitat del retaule i la tercera una vegada l'obra fos acabada, visurada i aprovada. D'altra banda, l'escultor faria també un crucifix, les sacres i sis candelers (*Document número 6*).⁸

¹ Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Retaules i altres obres d'art de l'Urgell (segle XVII)», *Urtx*, 10 (1997), ps. 143-155; Íd., «Retaules urgellencs del segle XVII», *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*, II, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, ps. 73-77; Íd., «Documents sobre quatre retaules construïts a l'església de Santa Maria de Tàrrega (1747-1768)», *Urtx*, 15 (2002), ps. 199-220.

² Dels escultors Bernat Pujol i Josep Artigues, domiciliats a Tàrrega, no en tenim cap altra informació. Amb tot, un escultor anomenat Josep Pujol, que també vivia a Tàrrega, és esmentat en documents datats entre l'any 1733 i el 1754 (Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Retaules de Cervera (segle XVIII)», *Palestra Universitària*, 14 (2001), ps. 83-122). És possible, doncs, que hi hagués un lligam de parentiu entre Bernat Pujol i Josep Pujol.

³ Aquesta capella del Sant Crist fou construïda durant els últims anys del segle XVII. Una vegada muntat el retaule, s'hi degué col·locar la imatge del Sant Crist de Bòrmio que es guardava a l'església.

⁴ L'escultor Bernat Vilar fou l'autor del retaule de Sant Roc col·locat l'any 1732 a la capella d'aquest nom de l'església de Santa Maria de Cervera. Destruït l'any 1936, se n'ha conservat una fotografia (Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Retaules de Cervera (segle XVIII)», *Palestra Universitària*, 14 (2001), ps. 83-122).

⁵ Les notícies sobre Fèlix de Sayas són escasses. Malgrat que en el document és esmentat com un escultor de la ciutat de Lleida, se'l considera nadiu de Navarra. Des de Saragossa, féu un projecte acadèmic per a l'altar de Sant Vicenç de Paül d'una església de Barbastre i, l'any 1788, dibuixà la traça del retaule major de l'església de l'Albi, traça que s'ha conservat (Joan-Ramon TRIADÓ, *L'època del barroc, s. XVII-XVIII*, Barcelona, Edicions 62, 1984, ps. 244-246).

⁶ La col·laboració de la unió de preveres de l'església parroquial de Bellpuig en el pagament del retaule d'Utxafava possiblement va ser ocasionada pel fet que l'església d'Utxafava –construïda poc abans– era sufragània de la parroquial de Bellpuig. Hem de creure que aquest retaule es col·locà a l'altar major i, en conseqüència, va ser dedicat a sant Miquel.

⁷ En aquell temps, el senyor de les baronies de Bellpuig i Linyola era Vicente Osorio de Moscoso, marquès d'Astorga, comte d'Altamira i duc de Sessa.

⁸ Una part d'aquest document va ser publicat a: Maria GARGANTÉ I LLANES, «L'església de Vila-sana al segle XVIII: vicissituds constructives i retaule major», *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, 16 (2003), ps. 21-23.

Nòmina dels escultors esmentats als documents

Els números remetent als documents transcrits.

Artigues, Josep, 1, 2.
Pujol, Bernat, 1, 2, 3, 4.
Sayas, Fèlix de, 6.
Vilar, Bernat, 5.
Vilar, Francesc, 5.

Textos documentals

1

1700, maig, 1. Bellpuig

Bernat Pujol i Josep Artigues, escultors, habitants a Tàrrega, es comprometen davant Josep Tàpies i de Solà, prevere, i Baltasar Novell, pagès, de Bellpuig, a construir un retaule per a la nova capella del Sant Crist de l'església parroquial de Bellpuig.

Així Històric Comarcal de Cervera (= AHCC), Fons Notarial, Cervera, 109, Joan de Serra, *Manual*, 1700, f. 166.

Die 1 mensis maii anno a nativitate Domini MDCC in villa de Bellpuig, diocesis celsonensis. In Dei nomine. Noverint universi quod los honorables Bernat Pujol y Joseph Artigues, scultors, abitants en la vila de Tàrrega, del bisbat de Solsona, convenen y en bona fehe prometen als reverent doctor Joseph Tàpias y de Solà, prebere y beneficiat de la parrochial de Bellpuig, y Balthasar Novell, pagès, de la mateixa vila, presents, que per lo preu avall scrit, de assí al dia sis de desembre més prop vinent, fabricaran y pararan, a sas costas, en la capella novament fabricada en dita parrochial de Bellpuig, un retaule de bona fusta, treballat segons art y visurat per dos experts, un per cada una de las parts, de la forma y trasa si y conforme lo tenen ensenyat als dits ab un paper y, si per dit dia no estava parat y fabricat si y segons la trasa tenen ensenyada, que los dits Tàpias y Novell lo pugan fer fabricar a costas y despeses de dits Pujol y Artigues. Y los dits Tàpias y Novell, per lo preu de dit retaule, prometen pagar realment y de fet a dits Pujol y Artigues setanta dobles de bon or y pes, a rahó de sinch lliures, deu sous, dobla, moneda barsalonesa, pagadores ab esta forma, ço és, trenta dobles comptans, deset dobles en tenir posada la mitat de la obra y las restans vint-i-tres dobles acabada de fer y posada la obra. Lo que prometen tenir y servir la una part a la altra y las dos in desemps, sens dilatió ni excusa alguna, ab lo salari de procurador acostumat, ço és, dins las vilas de Bellpuig y Tàrrega deu sous y fora vint sous,

ab restitució de totas mesions y despesas, per lo que ne obliguen la una part a la altra y las dos in desems tots y sengles béns y drets seus y de quiscun de ells a soles, mobles e immobles, aguts y per haver, ha ont se vulle que sían, encara que privilegiats. Y per seguritat de ditas cosas, los dits Pujol y Artigues ne donen per fiança y principal pagador, és a saber, a Joseph Oller, adroguer, de la vila de Tàrrega, absent y avall acceptant. E lo dit Joseph Oller accepta lo càrrech de dita fiança y promet tant en sos principals com sens ells a las ditas cosas estar tingut y obligat, ab las digudas renunciacions y obligacions útils y necessàrias, degudas y pertanye[nt]s. Y així las ditas parts llohen y apròvan las ditas cosas ab promesa de no contravenir-hi en judici ni fora de ell, ab obligació dels béns de cada una de las parts y de quiscun de ells a soles, y ab jurament, llargament.

Testes sunt honorabiles Isidrus Eixalà, agrícola, et Ioannes Germà, ligni faber, ambo praesentis villae de Bellpuig, dempta firma dicti fideiussoris.

Testes vero firma dicti fideiussoris, qui praedicta firmavit et iuravit in dicta villa de Tàrrega die vigesima septima mensis maii, sunt magnificus Emanuel Borràs, civis honoratus Barchinonae, in dicta villa Tarraegae populatus, et Hyaccyntus Robinat, botigerius pannorum lanae, eiusdem villae.

[Al marge esquerre:] Die 17 iulii 1701, Bellpuig. Fuit cancellatum de voluntate partium ita et taliter. Testes sunt Joan Serra, sarraller, y Bernat La Forsa, pagès, tots de Bellpuig.

2

1700, maig, 1. Bellpuig

Bernat Pujol i Josep Artigues, escultors, habitants a Tàrrega, reconeixen haver rebut de Josep Tàpies i de Solà, prevere, i Baltasar Novell, pagès, de Bellpuig, vint dobles, que són una part de la primera paga de l'import de la construcció d'un retaule per a la nova capella del Sant Crist de l'església parroquial de Bellpuig.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 109, Joan de Serra, *Manual*, 1700, f. 167 v.

Dicto die in dicta villa de Bellpuig.

Nos Bernardus Pujol et Iosephus Artigues, ambo sculptores, in villa Tarraegae, diocesis celsonensis, habitatores, gratis, etc., confitemur et in bona veritate recognoscimus vobis reverendo Iosepho Tàpias et de Solà, utriusque iuris doctori, prebitero et beneficiato ecclesiae parrochialis Sanctae Mariae et Sancti Nicolai, praesentis villae de Bellpuig, eiusdem diocesis celsonensis, et Balthesari Novell, agricolae, eiusdem villae, praesentibus,

quod modo infra scripto dedistis et solvistis nobis nosque a vobis habuisse et recepisse confitemur viginti duplas boni auri et recti ponderis, ad rationem quinque librarum et decem solidorum pro una quaque dupla, et sunt scilicet a bono compte de las trenta dobles deuen donar y pagar per la primera paga de la fàbrica del retaule del Sant Christo. Modus vero solutionis dictarum viginti duplarum talis fuit et est quoniam illas a vobis habuisse et recepisse confitemur ad vestras voluntates omnimodas. Et ideo, renuntiando, etc., in testimonium, etc., nedum praesentem vobis facimus apocham de soluto, etc. Actum, etc. Testes sunt honorabiles Isidrus Eixalà, agricola, et Ioannes Germà, ligni faber, ambo praesentis villae de Bellpuig.

3

1700, maig, 27. Bellpuig

Bernat Pujol, escultor, de Tàrrega, reconeix haver rebut de Baltasar Novell, pagès, de Bellpuig, cinquanta-cinc lliures, que són una part de l'import de la construcció d'un retaule per a la nova capella del Sant Crist de l'església parroquial de Bellpuig.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 109, Joan de Serra, *Manual*, 1700, f. 219.

Die XXVII mensis maii anno a nativitate Domini M DCC in villa Tarregae, diocesis celsonensis.

Ego Bernardus Pujol, sculptor, villae Tarregae, diocesis celsonensis, gratis etc., confiteor et in bona veritate recognosco vobis Baltasari Novell, agricolae, villae de Bellpuig, eiusdem diocesis celsonensis, praesenti, quod modo infra scripto dedistis et solvistis mihi meque a vobis habuisse et resepisse confiteor quinquaginta quinque libras moneetae Barchinonae, et sunt ad bonum computum illarum septuaginta duplarum per vos dare mihi promissarum pro fabrica retabuli Sancti Crucifixi ecclesiae parrochialis relatae villae de Bellpuig, prout de promissione aparet publico instrumento recepto et testificato penes notarium infra scriptum die prima praesentis et currentis mensis et anni. Modus vero solutionis dictarum quinquaginta quinque librarum talis fuit et est quoniam illas a vobis habuisse et resepisse confiteor in bona pecunia numerata, realiter et de facto in notarii et testium infra scriptorum praesentia. Et ideo, renuntiando, etc., in testimonium, etc., nedum praesentem vobis facio apocham de soluto, etc. Actum, etc.

Testes sunt magnificus Emanuel Borràs, civis honoratus Barchinonae, in villa Tarregae populatus, et Hyacintus Robinat, butigerius pannorum lanae, eiusdem villae.

4

1700, desembre, 22. Bellpuig

Bernat Pujol, escultor, de Tàrrega, reconeix haver rebut de Baltasar Novell, pagès, i Josep Tàpies i de Solà, prevere, de Bellpuig, dotze dobles, que són una part de l'import de la construcció d'un retaule per a la nova capella del Sant Crist de l'església parroquial de Bellpuig.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 109, Joan de Serra, *Manual*, 1700, f. 572.

Die XXII mensis decembris anno a nativitate Domini M DCC un villa de Bellpuig, diocesis celsonensis.

Ego Bernardus Pujol, sculptor, villae Tarregae, diocesis celsonensis, gratis, etc., confiteor et in bona veritate recognosco vobis honorabili Baltasari Novell, agricolae, praesentis villae de Bellpuig, dicti diocesis celsonensis, his praesenti, et reverendo Iosepho Tàpies et de Solà, utriusque iuris doctori, prebiterum et benefitiatum [sic] ecclesiae parrochialis Sanctae Mariae et Sancti Nicolai relatae villae de Bellpuig, absentis, quod modo infra scripto dedistis et solvistis mihi meque a vobis habuisse et recepisse confiteor duodecim duplas boni auri et recti ponderis, ad rationem quinque librarum et decem solidorum pro una quaque dupla, et sunt ad bonum computum de la fàbrica del retaule del Sant Christo de la parrochial de la present vila de Bellpuig. Modus vero solutionis dictarum duodecim duplarum talis fuit et est quoniam illas a vobis habuisse et recepisse confiteor in bona pecunia numerata, realiter et de facto, in notarii et testium infra scriptorum praesentia, per manus dicti Novelli. Et ideo, renuntiando, etc., in testimonium, etc., nedum presentem vobis facio apocham de soluto, etc. Actum, etc.

Testes sunt honorabiles Iosephus Serra, ligni faber, et Christopharus Sala, lini textor, ambo Pulchri Podii.

5

1759, setembre, 28. El Poal

Bernat Vilar i Francesc Vilar, pare i fill, escultors, de Guissona, es comprometen a construir un retaule per a l'altar major de l'església parroquial del Poal.

AHCC, Fons Notarial, Tàrrega, 25, Pere Vila i Coll, *Manual*, 1759, f. 80.

En lo lloch del Poal, bisbat de Urgell, a vint-y-vuyt dies del mes de setembre, any de mil set-cents cinquanta-y-nou. Los magnífichs Anton Peres y Francisco Masià, batlle y regi-

dor del dit lloch del Poal, fent les coses infrascrites en nom de la universitat del referit lloch del Poal, per ells y sos successors, en dit nom, donan a mestre Bernat Vilà y Francisco Vilà, pare y fill, escultors, de la vila de Guisona, del bisbat de Urgell, lo construir y fabricar lo altar major dit de Sant Joan Baptista, lo qual retaulo deurà ser fet y asentat en dita iglésia den del dia vint-y-hu de mars prop pasat de mil set-cents sinquanta-vuyt [sic] a quatre anys. Deuran asentar[-lo] en la iglésia parrochial del expressat lloch y en lo puesto li correspon y se li [ha] asenyalat, en la conformitat, modo y manera segons la trassa se li ha entregada y baix los pactes y condicions segons conforme se expréssan en la tabba infrascrita que se li fou presentada y per dits pare y fill Vilà examinada, que és del thenor següent:

«Vuy, dia vint-y-hu de mars del any mil set-cents sinquanta-y-nou, lo senyor rector y ajuntament del poble del Poal, bisbat de Urgell, tenim consertat lo retaulo major de dit poble de fusta de albe y salse ab Bernat Vilar, habitant en la vila de Guisona, bisbat de Urgell, ab la forma següent: Primo, lo preu del retaulo se ha consertat per vuyt-centes lliures, pagadores ab sis pagues, ço és, dos-centes lliures per primera paga, sinch-centes lliures repartides per espay de quatre anys y, asentada la obra, se li dega donar les cent lliures que serà lo compliment de les vuyt-centes lliures, que correspon cent lliures de vuyt en vuyt mesos. Ítem, lo retaulo dega tenir de alsada trenta-vuyt pams fins a la cloenda del remato y sobre dita cloenda se dega posar un àngel custodi dret de quatre palms y mitg de alsada y que dit retaulo dega tenir de amplària vint-y-tres palms, baix, de basa a basa, dels extrems. Ítem, los peus, les fulles que y ha se hajen de treballar en la major forma y les grades dègan éser entretallades y lo sacrari dega ser en major forma; les quatre columnes del camaril dègan éser pilastres. Ítem, que la frisa de la guarnisa se haje de entallar; de a on és lo gerro, se dega un àngel asentar en un penjant de fruytes que arríbie fins a pèndrer lo altre de la balustrada. Ítem, lo camaril dega tenir sinch palms de fondo; les imatges del primer cuerpo, set pams, comprenent-s'i la pianya; la imatge principal y sant Benet, la alsada que púgan tenir; la una cartela que y a de las dos per part se trague de las que són damunt de la balustrada. Ítem, que la porta del sacrari tinga tres pams de alsada; los canons de les columnes dègan éser llisos, posant tres penjants a quiscuna, y que dega fer un sant Christo y sacras y faristol. Ítem, que lo poble haje de anar a buscar dit retaulo en Guisona, a sa costa. Ítem, lo demás que quede se haje de conformar segons la trassa, ab los pactes referits. En consentiment de Francisco Masià, batlle del Poal, An-

ton Peres y Joseph Pasqual, regidors del Poal en lo any mil set-cents sinquanta-y-nou, per no saber de escriurer los sobre dits, firmo jo Francesch Solé, prebere y rector del Poal». Y ab dits pactes y condicions sobre mencionats prometen dit batlle y regidor, en dit nom, a dits Bernat y Francisco Vilà, impresaris, per rahó del dit retaulo, pagar-los la quantitat de vuyt-centes lliures, moneda barcelonesa, pagadores en la conformitat, modo y manera expressades en dita tabba. Y además prometen dits magnífichs batlle y regidor, en dit nom, cumplir lo demás que los toca en virtut dels pactes sobre expressats, a les quals coses, presents dits pare y fill Vilà, accéptan lo construir y fabricar lo sobre dit retaulo, inseguint la expressada trassa que se li ha mostrada y entregada y pactes prevenguts en la tabba sobre incerta y per lo preu sobre dit, pagant-se li est a[b] la[s] pagas sobre contengudes, y fer lo dit retaulo inseguint las ditas pagas, com sobre se expresa, y fer tot lo demás que li toca per rahó de dit retaulo. Totas las quals coses prometen atèndrer y cumplir, sens dilació ni excusa alguna, ab salari de procurador acostumat, restituió y esmena de tots danys, gastos, interesos, misiones y despeses que a dita universitat, per rahó de no cumplir dit[s] pare y fill Vilà las ditas cosas, se'ls esdevinga fer, pagar o patir. Y, per atèndrer y cumplir totes y sengles coses sobre ditas, oblígan a dita universitat tots sos béns, accions y drets y de quiscun de ells a soles, mobles e immobles, haguts y per haver, renunciant al benefici de noves constitucions, devididores y cedidores accions y a la epístola del emperador Adrià y consuetut de Barcelona que parla de dos o més que a soles se oblígan y a qualsevol altre lley y drets, auxilis y beneficis, que púgan ajudar-los y a la lley que prohibeix la general renunciació y, per pacte, a son propi for, submetent-se a si y a sos béns al for, jurisdicció y examen de qualsevolts jutges y justícies y tribunals, seculars tant solament, ab facultat de variar de judici, y fan y firman per dites coses escriptura de ters, baix pena de ters, en los llibres dels tersos dels il·lustres corregidors y tinentes de corregidors de Barcelona, Tàrrrega y a qualsevol tribunal y superior, secular tant solament, per lo qual oblígan tots sos béns, accions y drets, mobles e immobles, presents y esdevenidors, y, per quant són ausents de ditas cúrias, constitueixen en procuradors seus y de quiscun de ells a soles a tots los notaris y escrivans jurats de ditas cúrias, presents y esdevenidors, y a qualsevol de ells a soles per a firmar la dita scriptura de ters, segons estil de ellas, prometent tenir per ferm tot lo per dits sos procuradors y qualsevol de ells a solas serà fet y no revocar-o, y ab jurament que de cumplir totes las sobre ditas cosas préstan a Déu, nostre senyor, y a sos quatre sants evangelis en mà y poder del

notari avall escrit, en la deguda forma. A estas cosas presents los sobre dits magnífichs Anton Peres y Francisco Masià, batlle y regidor, de son grat y certa ciència, en nom de dita universitat, no sols accéptan la dita obligació feta per dits pare y fill Vilà, com sobre llargament se conté, sí també convenen y prometen a dits Vilà y als seus que dita universitat cumplirá y observará tot lo que li toca en virtud del present contracte, sens dilació ni escusa alguna, ab salari de procurador acostumat y restitutió y esmena de tots danys, gastos, intereses y despeses que a dits Vilà y als seus se'ls esdevinga fer, pagar o patir per rahó de ditas cosas. Y, per aténdrer y cumplir totas y sengles cosas sobre ditas, oblígan, en dit nom, a dits Vilà y als seus tots los béns, drets y accions, rèddits y emolumentos, de dita universitat, mobles e immobles, haguts y per haver, no, emperò, los proprios béns de dits batlle y regidor per tractar en estas cosas negoci alieno, renunciand a qualsevol dret y consuetut a estas cosas obviant y a la lley que prohibeix la general renunciació, y ab jurament, llargament. Actum ut supra, presents per testimonis lo reverent Francesch Solé, prebere y rector de dit lloch, y Felip Puitg, pagès, del mateix lloch. Y dits batlle y regidor y pare y fill Vilà, coneguts per mi lo notari públich infrascrit, firman lo sobre dit, ço és, dits Vilar de sas mans pròprias y per dits batlle y regidor, que no saben de escriur y a sa voluntat, dit reverent Felip Puitg, prebere, testimoni.

Per Francisco Masià y Anton Peres, firmo jo Falip Puig.

Bernat Vilar, esculptor.

Francisco Vilar, jobe, esculptor.

En poder de Pere Vilà y Coll, notari públich de la vila de Tàrrrega.

[Al marge esquerre:] Escansel·lat a 30 de mars [de] 1764.

6

1794, gener, 29. Bellpuig

Fèlix de Sayas, esculptor, de Lleida, es compromet a construir un retaule per a l'església d'Utxafava.

AHCC, Fons Notarial, Bellpuig, Ramon Soler i Rossell, *Manual*, 1793-1794, f. 62 v.

En nombre de Dios, nuestro señor. Sea a todos manifiesto como sobre lo que abajo se expressará entre partes de don Félix de Sayas, esculptor, de la ciudad de Lérida, de una, y los reverendos licenciado Joseph Antonio Xamar, presbítero y capellán mayor de la iglesia parroquial de Santa María y San Nicolás Obispo de la presente villa de Bellpuig, Francisco Bassa, Francisco Solà, doctor Joseph

Torres, licenciado Agustín Fustagueras, Rafael Grañó y Thomás Forcades, también presbíteros, de la venerable unión de presbíteros de dicha iglesia, y Pablo Ponces, burgés de Perpiñán, en dicha presente villa de Bellpuig residente, poder haviente del excelentísimo señor don Vicente Osorio de Moscoso, marqués de Astorga, conde de Altamira, duque de Sessa, señor de las presentes baronías de Bellpuig y Lliñola, de otra, se han hecho, firmado y jurado la capitulación y convenio siguientes:

Primeramente, se ha pactado, convenido y concordado entre dichas partes que el predicho don Félix de Sayas, por la cantidad de quinientas setenta y cinco libras, moneda barcelonesa, que los antedichos reverendos presbíteros y el antedicho Pablo Ponces, procurador, le prometrán pagar y entregar, sea tenido y obligado en hazer y construir, como con thenor del presente, de su espontánea voluntad, conviene y en buena fee promete hazer y construir, el retrablo que dicho excelentísimo señor, como a patrono de dicha venerable unión, se ha dignado mandar hazer y construir en la iglesia del término de Utxafava anexo a dichas presentes baronías y sufragánea de la mencionada iglesia parroquial a expensas iguales de su hacienda y de dicha venerable unión en el modo y forma se demuestra en el diceño que queda en mano y poder de dicho don Félix de Sayas y, concluida dicha obra, deberá restituir a la parte de su excelencia y en el término, pactos y condiciones individuados y expressados en la capitulación o tabba a este efecto formada, que es del thenor siguiente:

«Pactos para construcción y cituación del retablo en la iglesia de Utxafava: Que el artífice deberá arreglarse puntualmente al diceño y plan que acompaña, según arte, y se le entregará durante la obra y deberá devolverlo a la parte de su excelencia con la mayor polidez. Que deberá construir dicho retablo de madera de pino, seca y de la buena calidad se requiera, deviendo hazer las columnas macisas y no huecas desde firme cituación, con todo lo que se requiera más a su mayor firmeza, deviendo poner en las juntas colas de milano u orineta. Que pueda siempre que se quiera por parte de dicha venerable unión hacerse visurar la obra y, no arreglándose puntual al dicho plan y diceño, deberá emendarlo el impressario. Y lo mismo deberá hazer si en la visura que deberá hazerse concluida dicha obra se repara falta alguna, qual visura deberá pagar el artífice casso de repararse falta. Que todos los trabajos y materiales, assí de construcción, transporte y collocación, seran a cargo del artífice, assí que por parte de su excelencia y venerable unión no correrá gasto el menor por ningún motivo. Que deberá tener el retablo plantado por todo

setiembre del año presente de mil setecientos noventa y quatro. Y el precio por qual quedará convenido se le pagará con tres plazos iguales, el primero firmada la escritura de obligación, con su fiador, a satisfacción de los reverendos señores y del procurador de su excelencia sobredichos, ante Ramón Soler, notario de Bellpuig, el otro a mediada obra y el tercero concluida dicha obra, visurada y aprobada. Y deberá también pagar el impresario las escrituras de aciento y relación de visura y, por el trabajo de dicho diseño, veinte libras, casso no quedasse la obra por el señor artífice la ha trabajado. Que el floraje y talla deberá ser del mayor ressalto que se requiera a la obra, sin añadir madera, sí poniendo las tablas del recio que lo permitan. Y será también a cargo del artífice el hazer un crucifijo, las sacras y seys candeleros correspondientes, con el escudo de armas de la casa de su excelencia, que deberá collocal en el lugar que se señalará, en la magnitud correspondará, según el lugar para su collocación». Todo lo que promete atender y cumplir sin dilación ni excusa alguna, con el salario de procurador acostumbrado, a más del qual promete restituir y enmendar todos los daños y costas que de lo contrario se le ocasionaren. Y, para mayor seguridad, da en fiador a Jayme Tarragó, albañil, en dicha presente villa habitante, presente, el qual aceptó el cargo de fiador y prometió que junto con dicho su principal y sin él y a ssolas será tenido y obligado a todo lo por el mismo su principal prometido y lo atenderá y cumplirá y atender y cumplir hará como arriba se contiene. Para cuyo cumplimiento, assí el principal como el fiador, obligaron todos sus bienes y derechos y del otro de ellos a solas, muebles y raíces, havidos y por haver, renunciando al beneficio de las nuevas constituciones, dividideras y cedideras acciones y consuetud de Barcelona que habla de dos o más que a solas se obligan. Y el dicho fiador renunció a la ley que dispone que primero sea convenido el principal que el fiador y a otra que dice que, liberado el principal, lo quede también el accesorio. Y los dos, principal y fiador, renunciaron a qualesquier otros beneficios, leyes y derechos de su favor y en particular a la ley que prohíbe la general renunciación y, por pacto, a su propio fuero, con submissión a otro qualquier, seglar solamente, con facultad de variar el juicio y con escritura de tercio, que, bajo pena de tercio, hazen y firman en los libros correspondientes de las curias del ilustre señor corregidor e/o regente el corregimiento de Barcelona y de otro qualquier juez o superior seglar, por la qual obligaron solamente, por pacto, todos sus bienes y drecho[s] y del otro de ellos a solas predichos. Y, porque se hallan ausentes de las mencionadas curias, constituyen en procuradores suyos y del otro de

ellos a solas a todos los notarios y oficiales jurados de aquellas, presentes y venideros, y a qualquier de ellos a solas para hazer y firmar la predicha escritura de tercio, con las obligaciones sobre mencionadas y según estilo de las mismas curias, prometiendo tener por firme y constante quanto por los mencionados sus procuradores y cada uno de ellos a solas será echo y executado. Y, para mayor corroboración de todas las susodichas cosas, juraron a Dios, nuestro señor, y a sus santos quatro evangelios, en devida forma de drecho y según estilo, tenerlas por firmes y constantes y contra aquellas no hazer ni venir en tiempo ni por motivo alguno.

Ítem, se ha pactado y convenido entre dichas partes que los susodichos licenciado Joseph Antonio Xamar, Francisco Bassa, Francisco Solà, doctor Joseph Torres, licenciado Agustín Fustagueras, Rafael Grañó, Thomás Forcades, presbíteros de la susodicha venerable unión, por y en nombre de aquella convocados y congregados en el archivo de la antedicha parroquial iglesia, en donde para tratar de los negocios de dicha venerable unión acostumbran juntarse, unión teniendo, como a íntegro número de los reverendos presbíteros de aquella, y Pablo Ponces, en dicho nombre de procurador del arriba nombrado excelentísimo señor duque de Sessa, substituhido por el antedicho señor don Cayetano Solera, apoderado general de su excelencia, como de su poder, en el qual de dicho principal poder y facultad de substituhir se haze llena mención, consta con auto que passó por ante el discreto Magín Artigas, notario público y real, collegiado de número, de la antedicha ciudad de Barcelona, a los cinco días del mes de diciembre del año de mil setecientos noventa y dos, en dichos respetive nombres, por la promessa y obligación que el antedicho don Félix de Sayas en y con el próximo precedente capítulo ha echo y contrahído, hayan de dar y pagar, como con thenor del presente, de su líbera y espontánea voluntad, dar y pagar prometieron, al mismo don Félix de Sayas la cantidad de quinientas setenta y cinco libras, moneda barcelonesa, esto es, ducientas ochenta y siete libras y diez sueldos por parte de dicha venerable unión y las restantes ducientas ochenta y siete y diez sueldos por parte de dicho excelentísimo señor duque de Sessa, con los pagos y plassos expressados en la capitulación o tabba en el antecedente capítulo incerta. Lo que prometieron atender y cumplir, sin dilación ni excusa alguna, con el salario de procurador acostumbrado, con restitución y enmienda de todos los daños y costas que de lo contrario se ocasionaren. Para cuyo cumplimiento obligaron, esto es, los dichos reverendos presbíteros todos los bienes y derechos de dicha venerable unión y el dicho Pablo Ponces todos los bienes y derechos del

nombrado excelentísimo señor, su principal, muebles y raíces, havidos y por haver, con la renunciación de las leyes, derechos y beneficios de su respectivo favor, y en particular de la ley que prohíbe la general renunciación, largamente, y con juramento que por mayor corroboración de todas las susodichas cosas prestaron a Dios, nuestro señor y a sus santos quatro evangelios en devida forma sacerdotal y de derecho, respectivamente, según estilo.

Por tanto, las partes arriba nombradas, loan-do, aprobando, ratificando y confirmando los pactos y capítulos sobrecritos y todo lo en aquellos y cada uno de ellos contenido, convienen y prometen la una parte a la otra, recíprocamente, atender y cumplir aquellas como en los mismos capítulos y cada uno de ellos está expressado y bajo las mismas obligaciones, renunciaciones y cláusulas en aquellos, respectivamente, individuados a que se refieren. Y quedaron dichos contrahentes advertidos por mí, el infrascrito notario, que el presente contrato debe tomar razón, dentro los términos prefigidos, en los oficios de hipotecas de la presente villa de Bellpuig y de la ciudad de Lérida, según lo prevenido en la real pragmática de su magestad. En cuyo testimonio otorgaron esta escritura en la presen-

te villa de Bellpuig, obispado de Solsona, a los veinte y nueve días del mes de enero del año del nacimiento del Señor de mil setecientos noventa y quatro, siendo presentes por testigos el reverendo Juan Capdevila, presbítero y beneficiado de la antedicha iglesia parroquial, y Joaquín Teixidor, organista, los dos en la misma presente villa de Bellpuig residentes. Y los contrahentes arriba nombrados (a quienes yo el notario bajo escrito doy fee conosco) lo firmaron de su propia mano.

Licenciado Joseph Antonio Xammar, capellán mayor.

Francisco Bassa, presbítero.

Francisco Solà, presbítero.

Doctor Joseph Torres, presbítero.

Licenciado Agustín Fustagueras, presbítero.

Rafael Grañó, presbítero.

Thomás Forcades, presbítero.

Pablo Ponces, procurador.

Félix de Sayas.

Jaime Tarragó.

Ante mí Ramón Soler y Rossell, notario.

[*Al marge esquerre:*] Extractum cum papiro regii sigilli 2 eadem die.

[*Al final:*] Tomada la razón en el oficio de hipotecas de la villa de Bellpuig, al folio siete, en el día de oy. Tárrega, doze de febrero de mil setecientos noventa y quatro. Mariano Lloses, escribano.